

Kategorija: 2.3.5.2.1. Tėvų pareiga išlaikyti savo nepilnamečius vaikus;2.6.1.4. Prievolių vykdymas;3.4.5.11. Bylų dėl antstolių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti nagrinėjimas;3.5.6. Kitos bendrosios vykdymo veiksmų atlikimo taisyklės;

Civilinė byla Nr. 3K-3-36-695/2019

Teisminio proceso Nr. 2-69-3-19114-2017-6

Procesinio sprendimo kategorijos: 2.6.1.4.; 2.3.5.2.1; 3.4.5.11; 3.5.6

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2019 m. vasario 13 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski, Algio Norkūno (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Dalios Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos I. B.** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2018 m. gegužės 30 d. nutarties civilinėje byloje pagal pareiškėjos I. B. skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys – antstolė R.P., R. S.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl teisės normų, reglamentuojančių antstolio veiksmus vykdymo procese vertinant skolininko teikiamą išlaikymą vaikui, aiškinimo ir taikymo.**

2. Pareiškėja prašė pripažinti neteisėtais antstolės veiksmus vykdomojoje byloje Nr. 0183/17/00621 neišieškant iš skolininko R. S. po 347,54 Eur kas mėnesį mokamų periodinių išmokų vaikui nuo 2017 m. balandžio mėnesio ir įpareigoti antstolę šias sumas išieškoti.

3. Pareiškėja nurodė, kad vykdomajame rašte nurodyta, jog atsakovas įsipareigoja mokėti išlaikymą nepilnamečiam vaikui kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis po 347,50 Eur (1200 Lt) nuo 2014 m. gegužės 12 d. iki vaiko pilnametystės; antstolė atliko išlaikymui skirtų lėšų perskaičiavimą ir nustatė, kad per laikotarpį nuo 2014 m. gegužės 24 d. iki 2017 m. balandžio 1 d. skolininkas išieškotojai pervedė 26 159,39 Eur, mokėjimo paskirtyje nurodydamas „vaiko išlaikymui“, taigi išlaikymo įsiskolinimo nėra ir yra 8414,18 Eur išlaikymo permoka, todėl nėra pagrindo priverstiniam vykdymo veiksmams.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Kauno apylinkės teismas 2018 m. kovo 22 d. atmetė pareiškėjos skundą.

5. Teismas nustatė, kad:

5.1. antstolė, gavusi 2017 m. gegužės 24 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-843-726/2014 dėl išlaikymo išieškojimo iš R. S., *pradėjo priverstinio vykdymo veiksmus*;

5.2. vykdomasis raštas Nr. 2-843-726/2014 išduotas Vilniaus miesto apylinkės teismo nutarties, kuria teismas patvirtino šalių sudarytą taikos sutartį, pagrindu;

5.3. Taikos sutarties 5 punktu R. S. įsipareigojo mokėti išlaikymą nepilnamečiam vaikui kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis po 347,50 Eur (1200 Lt) nuo 2014 m. gegužės 12 d. iki vaiko pilnametystės;

5.4. pareiškėja 2016 m. sausio 26 d. siekė nutraukti santuoką bendru susitarimu ir sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių susitarė su R. S. dėl 600 Eur dydžio išlaikymo nepilnamečiam vaikui teikimo, tačiau santuoka nebuvo nutraukta ir sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių bei joje nurodytos sąlygos teismo patvirtintos nebuvo.

6. Teismas sprendė, kad nėra teisinio pagrindo daryti išvadą, jog taikos sutartyje nurodytas išlaikymo dydis buvo pakeistas, jį padidinant; kol nepriimtas naujas teismo sprendimas dėl išlaikymo dydžio pakeitimo, galioja tas teismo sprendimas, kuriuo išlaikymas yra priteistas.

7. Skolininkas R. S. *antstolei pateikė bankų sąskaitų išrašus, kuriuose aiškiai nurodyta mokėjimų paskirtis kaip vaikui teikiamas išlaikymas, todėl teismas atmetė pareiškėjos argumentus, kad atlikti mokėjimai buvo ne tik išlaikymas vaikui, bet ir mokėjimai už transporto priemonės įsigijimą ir kt. Teismo vertinimu, antstolė teisėtai ir pagrįstai skolininko atliktus mokėjimus įvertino kaip vaikui teiktą išlaikymą.*

8. Nors priteisiant išlaikymą vaikui periodinėmis išmokomis siekiama užtikrinti, kad vaikas reguliariai gautų išlaikymą, tačiau tokia išlaikymo forma neužkerta kelio skolininkui pervesti vaikui išlaikyti skirtas lėšas į priekį, t. y. už kelis mėnesius. Pareiškėja kaip vaiko išlaikymo lėšų tvarkytoja turėjo pareigą būti atidi bei rūpestinga ir vaiko išlaikymui pervestas lėšas naudoti apdairiai, neviršydamą nustatyto dydžio.

9. Nesant teismo sprendimo padidinti išlaikymą, antstolė pagrįstai vertino, kad skolininkas privalėjo teikti vykdomajame rašte nurodyto dydžio išlaikymą, nepriklausomai nuo to, kad iš skolininko pateiktų duomenų matyti, jog kurį laiką vaiko išlaikymui jis pervesdavo didesnes sumas nei teismo priteista periodinių išmokų suma.

10. Teismas pažymėjo, kad antstoliui, vykdančiam teismo sprendimą dėl vaiko išlaikymo, nenustatyta teisė keisti išieškomų sumų dydį ar priteisto išlaikymo įsiskolinimo dydį. Nenustačiusi, kad teikto išlaikymo suma būtų mažesnė nei nustatyta teismo sprendimu (vykdomuoju dokumentu), antstolė neturėjo pagrindo konstatuoti, jog susidarė išlaikymo įsiskolinimas.

11. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad nagrinėjamoje byloje sprendžiamas antstolio veiksmų vykdomojoje byloje teisėtumo klausimas, o ne pareiškėjos ir skolininko ginčas dėl vaiko išlaikymo dydžio ar skolininko pervestų sumų vaiko išlaikymui panaudojimo; toks ginčas turėtų būti sprendžiamas teisme bendra ginčo teisenos tvarka.

12. Kauno apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjos atskirąjį skundą, 2018 m. gegužės 30 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

13. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad vykdomojoje byloje skolininkui pateikus antstolei duomenis – banko sąskaitų išrašus su nurodytais pareiškėjai pervestų lėšų dydžiais ir paskirtimi – antstolė ir pirmosios instancijos teismas pagrįstai juos vertino kaip įrodymus, pagrindžiančius skolininko prievolės mokėti išlaikymą vaikui periodinėmis išmokomis vykdymą.

14. Vaiko tėvų susitarimas dėl didesnio vaikui mokėtino išlaikymo dydžio nėra teisinis pagrindas pakeisti išlaikymo vaikui dydį vykdant priverstinį teismo priteisto išlaikymo vaikui išieškojimą. Byloje nustatyta, kad susitarimas padidinti skolininko mokamą išlaikymą vaikui nuo 347,54 Eur iki 600 Eur nėra teismo patvirtintas, todėl antstolė, vykdydama vykdomajame rašte nurodytą išlaikymo vaikui dydžio išieškojimą, turėjo teisę skaičiuoti esamą įsiskolinimą ar permokėjimą. Pareiškėja pati pripažino, kad priverstinio vykdymo atveju galioja įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytas išlaikymo dydis – 347,54 Eur.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

15. Kasaciniu skundu pareiškėja prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2018 m. gegužės 30 d. nutartį ir Kauno apylinkės teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartį, skundą dėl antstolės veiksmų patenkinti, pripažinti antstolės R. Pauzienės veiksmus neteisėtais ir įpareigoti ją išieškoti iš skolininko R. S. po 347,54 Eur kas mėnesį mokamų periodinių išmokų vaikui nuo 2017 m. balandžio mėn. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

15.1. Iš skundžiamų nutarčių matyti, kad antstolė nevykdė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir *CPK*) 654 straipsnyje ir Lietuvos Respublikos *antstolių įstatymo* 3 straipsnio 1 dalyje ir 22 straipsnio 1 dalyje nustatytų pareigų, nesiekė išsamiai ir visapusiškai išsiaiškinti, kokias konkrečias prievoles R. S. vykdė pareiškėjai ir vaikui laikotarpiu nuo 2014 m. gegužės 12 d. iki 2017 m. kovo 20 d.; ar ginčo šalys šiuo laikotarpiu gyveno kaip šeima, o jeigu taip, ar tuo metu R. S. atlikti mokėjimai į išieškotojos sąskaitą ar jų dalis gali būti vertinami kaip šeimos poreikių tenkinimas, kitų prievolių vykdymas, o ne tik išlaikymo vaikui teikimas; ar R. S. nurodytu laikotarpiu, be teismo nustatytos 347,54 Eur per mėnesį išlaikymo sumos, rašytinio susitarimo pagrindu geranoriškai teikė vaikui papildomą išlaikymą, nesiekė efektyviai vykdyti išieškojimo. Teismai neatrigojo skirtingų R. S. vykdytų prievolių rūšių, visas pervestas lėšas nepagrįstai kvalifikavo kaip pervestas vaiko išlaikymui, todėl netinkamai vertino aplinkybių visumą ir dėl to netinkamai kontroliavo antstolio procesinę veiklą (*CPK* 185 straipsnis). Ir antstolė, ir teismai apsiribojo matematinio skaičiavimu, taip nebuvo siekiama išsamiai išsiaiškinti, ar tikrai skolininkas, ginčo laikotarpiu gyvendamas šeimoje ir santuokoje su pareiškėja, vykdė tik taikos sutartimi priimtą prievolę. Skundžiamose teismų nutartyse apskritai nėra jokio įrodymų vertinimo ir motyvų, kodėl teismai laikė, kad visi R. S. *atlikti mokėjimai, kurių paskirtis – „vaiko išlaikymui“, leido*

teismams daryti neginčijamą išvadą, kad visi mokėjimai vertinami kaip vaiko išlaikymo teikimas, taip teismai pažeidė CPK 185 straipsnį, nes visapusiškai ir objektyviai nevertino byloje pateiktų įrodymų visumos, apsiribodami atliktų mokėjimų paskirtimi ir mokėjimų laikotarpiu.

15.2. Bylą nagrinėję teismai netinkamai vertino 2016 m. sausio 26 d. sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, motyvuodami, kad ji nėra patvirtinta teismo, nevertino jos kaip vieno iš įrodymų, patvirtinančio, jog skolininkas, gyvendamas šeimoje ir santuokoje su pareiškėja, geranoriškai vykdė šios sutarties finansines sąlygas. Teismai privalėjo vertinti, kad, gyvendamos šeimoje, ginčo šalys laikė, jog nurodyta sutartis šalims turi įstatymo galią ir R. S. ją geranoriškai vykdė. Teismai šią sutartį turėjo vertinti su kitais įrodymais, patvirtinančiais ginčo šalių gyvenimo šeimoje laikotarpį, bendras šeimos turėtas išlaidas ir kt.

15.3. Teismai nepagrįstai atsisakė vertinti įrodymus, pagrindžiančius, kad ginčo šalys nuo taikos sutarties pasirašymo iki 2017 m. kovo mėnesio gyveno šeimoje ir santuokoje, nurodydami, kad byloje dėl antstolio veiksmų tokios aplinkybės nevertinamos. Pareiškėjos vertinimu, šie įrodymai tiesiogiai loginiu ryšiu susiję su įrodinėjimo dalyku.

15.4. Teismai skundžiamose nutartyse, neįsigilindami į pareiškėjos skundo ir atskirojo skundo motyvus, konstatavo, kad išlaikymo vaikui mokėjimas į priekį yra galimas, pvz., už kelis mėnesius. Tačiau pareiškėja teisme įrodinėjo, kad išlaikymo vaikui mokėjimas į priekį yra galimas tik tada, kai ginčo šalys negyvena kartu, yra nutraukusios santuoką ir iš tokių mokėjimų į priekį yra aišku, kad tokia buvo abiejų šalių suderinta valia arba kitos šalies sutikimas ir supratimas dėl tokių mokėjimų į priekį. Nagrinėjamos bylos atveju tokių aplinkybių nebuvo. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad paprastai išlaikymas yra priteisiamas periodinėmis išmokomis. Pareiškėja sąžiningai vertino R. S. elgesį ir manė, kad jo vaikui teikiamas išlaikymas yra skirtas vaiko einamiesiems to mėnesio poreikiams patenkinti, o ne mokamas į priekį. Priešingas aiškinimas neatitiktų CK 3.3 straipsnyje įtvirtintų principų, prieštarautų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams (CK 1.5 straipsnis). Šios aplinkybės teismų liko neįvertintos, nors turi tiesioginį ryšį su įrodinėjimo dalyku (CPK 185 straipsnis). Teismai turėjo akivaizdžiai matyti, jog net 8414,18 Eur dydžio vaiko išlaikymo permoka yra neprotingai didelė, nėra išlaikymo sumokėjimas į priekį už kelis mėnesius ir tai neatitinka vaiko interesų ir teisės nuolat, stabiliai ir nepertraukiamai gauti jam reikalingą išlaikymą iš abiejų tėvų.

15.5. Skundžiamos nutartys prieštarauja paties R. S. byloje išdėstytai pozicijai ir vėlesniam elgesiui. Bylą nagrinėję teismai visiškai nevertino R. S. fakto pripažinimo, turinčio esminę reikšmę vaiko išlaikymo periodiniam mokėjimui ir tariamai permokai (CPK 187 straipsnis). R. S. atsiliepime į pareiškėjos skundą dėl antstolės veiksmų nurodė, kad antstolė nustatė, jog jis savo periodinę išlaikymo prievolę yra sumokėjęs iki 2017 m. gruodžio mėn., o ne 24 mėnesius į priekį, kaip konstatavo teismai.

15.6. 2018 m. liepos 13 d. banko mokėjimo pavedimu R. S. iš esmės pripažino pareiškėjos šioje byloje pareikštą reikalavimą, nes sumokėjo vienkartinę 1853 Eur sumą, paskirtyje nuroydamas „vaiko išlaikymo period. mok. skola 347,54 Eur×7 mėn. (2017.06 – 2017.12) minus permoka 580,63 Eur“. Tačiau iš R. S. elgesio vis dėlto akivaizdu, kad vaikui teiktiną išlaikymą jis teikia neperiodiškai. Galiojant skundžiamoms teismų nutartims, pareiškėja neturi teisės reikalauti iš R. S. sumokėti vaikui išlaikymą už 2017 m. balandžio ir gegužės mėn. bei toliau periodiškai ir nepertraukiamai teikti vaikui išlaikymą iki vaiko pilnametystės.

15.7. Vilniaus miesto apylinkės teismas ir Vilniaus apygardos teismas, nagrinėdami civilinę bylą pagal pareiškėjos prašymą išduoti vykdomąjį raštą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014 m. gegužės 12 d. nutartimi patvirtintos taikos sutarties 5, 6, 8, 9 ir 16 punktų, vertino, kad R. S. tuo pačiu vertintinu laikotarpiu santuokoje vykdė keletą rūšių prievolių, ne tik prievolę išlaikyti vaiką pagal taikos sutartį, bet ir dalį kitų taikos sutartimi priimtų prievolių bei šeimoje papildomai susitartų prievolių, tačiau buvo saistomas įsiteisėjusios skundžiamos Kauno apygardos teismo 2018 m. gegužės 30 d. nutarties.

16. Atsiliepimu į kasacinį skundą suinteresuotas asmuo R. S. prašo jį atmesti, skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį palikti nepakeistą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas tokiais argumentais:

16.1. Pareiškėja, neteisingai ir klaidingai aiškindama antstolės kompetencijos apimtį dėl periodinio išlaikymo teikimo išieškojimo, be teisinio pagrindo išplėsdama antstolio kompetencijos ribas, daro neteisingas ir klaidingas išvadas dėl antstolės veiksmų neteisėtumo. Šios bylos nagrinėjimo dalykas neapėmė kasaciniame skunde minimų faktinių aplinkybių (tariamo bendro šeimos gyvenimo, tariamų kitų prievolių pareiškėjai vykdymo), todėl ir kasacinio teismo šios bylos nagrinėjimo ribos neturi būti plečiamos. Teismai tyrė ir konstatavo tik tą faktinę aplinkybę, kad skolininkas yra įvykdęs periodinio išlaikymo prievolę. Kasaciniame skunde nenurodyta jokių teisės taikymo ir (ar) aiškinimo klaidų, o kasacinis teismas iš naujo faktinių aplinkybių nenustato ir bylos įrodymų iš naujo nevertina. Teismai nenagrinėjo visų skolininko atliktų mokėjimų dydžio ir jų paskirties, nes tai buvo kito teismo (Vilniaus miesto apylinkės teismo, nagrinėjusio iš naujo pareiškėjos prašymą dėl vykdomojo rašto išdavimo) kompetencija ir nagrinėjimo dalykas.

16.2. Susiklosčiusi situacija įvyko dėl to, kad išieškotojai buvo neteisėtai išduotas vykdomasis raštas pagal taikos sutartį, patvirtintą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014 m. gegužės 12 d. nutartimi. Kadangi vykdomoji byla nebuvo sustabdyta, kol Vilniaus apygardos teismo buvo nagrinėjamas vykdomojo rašto išdavimo neteisėtumas, šiame nagrinėjamame ginče du teismai išnagrinėjo tik vieną taikos sutarties aspektą – t. y. ar skolininkas yra skolingas periodinio išlaikymo mokėjimą nuo 2017 m. balandžio mėnesio. Toks dalinis dalies skolininkų atliktų mokėjimų įvertinimas neprieštarauja Vilniaus apygardos teismo 2018 m. rugsėjo 11 d. nutartyje konstatuotoms faktinėms aplinkybėms ir jas visiškai atitinka.

16.3. Kasaciniame skunde išeinama už ginčo nagrinėjimo ribų, teigiant, kad neva skolininkas vykdė 2016 m. sausio 26 d. sutartį dėl santuokos nutraukimo teisinių pasekmių, kuri neįsigaliojo, ir tam suinteresuotas asmuo kategoriškai prieštaravo ir prieštarauja.

16.4. Antstolis tokių faktinių aplinkybių, kurios aprašomos kasaciniame skunde, nevertina ir jų nekonstatuoja. Šias faktines aplinkybes nagrinėja šiuo metu santuokos nutraukimo civilinę bylą nagrinėjantis Vilniaus miesto apylinkės teismas (civilinė byla Nr. e2-1751-1019/2018), kur šalių pozicijos akivaizdžiai išsiskiria ir yra priešingos.

16.5. Teismas skundžiamų antstolio veiksmų teisėtumą nagrinėja pagal tų veiksmų atlikimo metu buvusią faktinę situaciją, t. y. 2017 m. birželio 30 d. Kasaciniame skunde nurodytos aplinkybės susiklostė gerokai po to, kai antstolė atliko konkrečius skundžiamus veiksmus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl pareiškėjos rašytinių paaiškinimų priėmimo

17. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 353 straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskūstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde.

18. Teisėjų kolegija pažymi, kad, išsprendus kasacinio skundo priėmimo klausimą, kasacinio skundo papildyti ar pakeisti negalima (CPK 350 straipsnio 8 dalis). Be to, proceso įstatymo nuostatos nesuteikia dalyvaujantiems byloje asmenims galimybės kasaciniame teisme reikšti atsikirtimus į atsiliepimus į kasacinį skundą, papildomus rašytinius paaiškinimus.

19. Pareiškėja po kasacinio skundo ir atsiliepimo priėmimo pateikė kasaciniam teismui 2019 m. sausio 15 d. rašytinius paaiškinimus, kuriuose nurodė papildomus (naujus) argumentus dėl suinteresuoto asmens R. S. atsiliepime į kasacinį skundą nurodytų teiginių.

20. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau išdėstytais argumentais, atsisako priimti pareiškėjos rašytinius paaiškinimus.

Dėl antstolio pareigų atliekant pirminius vykdomuosius veiksmus ir skolininko įmokų vykdant kelias prievoles paskirstymo

21. CPK 510 straipsnis suteikia suinteresuotam asmeniui teisę apskūsti antstolio procesinius veiksmus arba atsisakymą juos atlikti, jei asmuo mano, kad antstolio veiksmai ar atsisakymas juos atlikti pažeidžia jo teises ar įstatymų saugomus interesus. Teisėjų kolegija pažymi, jog būtina antstolio veiksmų, atliekant vykdymo veiksmus, teisėtumo prielaida – vykdytino dokumento neįvykdymas gera valia. Tuo atveju, kai skundo dėl antstolio veiksmų esmę sudaro vykdymo proceso dalyvių argumentai dėl skolininko prievolės įvykdymo apimties, šios aplinkybės turi esminę reikšmę sprendžiant, ar antstolis turėjo pagrindą pradėti išieškojimą.

22. Nagrinėjamoje byloje pareiškėja pateikė skundą dėl antstolės atsisakymo išieškoti iš skolininko R. S. po 347,54 Eur kas mėnesį mokamų periodinių išmokų vaikui nuo 2017 m. balandžio mėn.

23. Byloje nustatyta, kad antstolė priėmė vykdyti vykdomąjį raštą, išduotą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties 5 punkto, kuriuo skolininkas įsipareigojo mokėti išlaikymą nepilnamečiam vaikui kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis po 347,50 Eur (1200 Lt) nuo 2014 m. gegužės 12 d. iki vaiko pilnamestystės. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pareiškėja antstolei pateikė vykdyti ir kitą vykdomąjį raštą, išduotą dėl kitų skolininko prievolių, kilusių iš tos pačios taikos sutarties.

24. Atsižvelgdama į tai, kad suinteresuotas asmuo R. S. bylai aktualiu laikotarpiu turėjo vykdyti ne vien išlaikymo vaikui prievolę, bet ir kitas iš taikos sutarties kylančias prievoles, teisėjų kolegija pažymi, kad, sprendžiant dėl išlaikymo periodinėmis įmokomis prievolės įvykdymo už tam tikrą laikotarpį, t. y. jo per tą laikotarpį atliktų įmokų paskirstymo, nesant eiliškumą nustatančio šalių susitarimo, taikytinas CK 6.55 straipsnis. Kadangi suinteresuotas asmuo R. S. *skolas pareiškėjai mokėjo ne vykdymo procese, o gera valia, tai CPK 754* straipsnis įmokų paskirstymui netaikytinas.

25. CK 6.55 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad skolininkas, privalantis grąžinti tam pačiam kreditoriui kelias tos pačios rūšies skolas, mokėdamas gali pareikšti, kurią skolą jis grąžina. Tačiau skolininkas neturi teisės be kreditoriaus sutikimo skirti įmokas prievolei, kurios įvykdymo terminas dar nesuėjęs, vietoj įmokos pagal prievolę, kurios įvykdymo terminas suėjęs. Taigi, šiais atvejais, jeigu skolininkas nepareiškia, kokias prievoles įvykdyti skiria įmoką ir nėra kitokio šalių susitarimo, tai laikoma, kad grąžinta skola, kurios grąžinimo terminas suėjęs. CK 6.55 straipsnio, reglamentuojančio įmokų paskirstymą, kai yra kelios skolos, 2 dalyje nustatyta, kad jeigu skolininkas nepareiškia, kokias prievoles įvykdyti skiria įmoką ir nėra kitokio šalių susitarimo, tai laikoma, jog grąžinta skola, kurios grąžinimo terminas suėjęs. Kai yra kelios skolos, kurių grąžinimo terminai suėję, ir nė viena iš jų nėra užtikrinta, laikoma, kad grąžinta seniausia skola.

26. Pagal CK 6.55 straipsnio 1 dalį skolininkas, atlikdamas mokėjimą, turi teisę nurodyti jo paskirtį, tačiau ši teisė yra ribota – skolininkas be kreditoriaus sutikimo neturi teisės skirti įmokas prievolei, kurios terminas dar nesuėjęs, vietoj įmokos, kurios terminas suėjęs. Pažymėtina, kad išlaikymo, teikiamo periodinėmis išmokomis, prievolė yra tęstinė, todėl iki vaiko pilnametystės (ar kito teismo nustatyto išlaikymo prievolės pabaigos termino) dalies periodinių mokėjimų terminas būna suėjęs, o kitų – nesuėjęs. Atsižvelgiant į šią periodinėmis išmokomis teikiamo išlaikymo prievolės specifiką bei CK 6.55 straipsnio 1 dalį, tokiu atveju, kai skolininkas, kaip mokėjimo paskirtį nurodydamas vaiko išlaikymą, sumoka daugiau nei periodinių išmokų, kurių mokėjimo terminas suėjęs, suma, tai viršijančios sumos be kreditoriaus sutikimo nėra pagrindo įskaityti kaip išlaikymo mokėjimo už būsimą laikotarpį, jeigu yra kitų skolų, kurių įvykdymo terminas suėjęs. Jeigu skolininkas neturi kitų skolų kreditoriui, kurių terminas suėjęs, tai jam nėra ribojimo daryti avansines (išankstines) įmokas.

27. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju antstolė konstatavo išlaikymo prievolės permoką ir nepradėjo išieškojimo, vadovaudamasi tik skolininko nurodyta mokėjimo paskirtimi, netaikydama minėtos CK 6.55 straipsnio 1 dalies ribojančios nuostatos, kad, esant kitų skolų, kurių terminai suėję, skolininkas be kreditoriaus sutikimo neturi teisės skirti įmokų prievolei, kurios terminas nesuėjęs.

28. Pareiškėja 2017 m. birželio 30 d. pateikė antstolei vykdomąjį raštą, nurodydama, kad skolininkas nemoka išlaikymo nuo 2017 m. balandžio mėn., todėl turėjo būti nustatytas faktas, ar nurodytu laikotarpiu prievolė yra įvykdyta. Antstolė atliko skolininko išieškotojai pervestų lėšų perskaičiavimą ir konstatavo, kad skolininkas nuo 2014 m. gegužės 24 d. iki 2017 m. liepos 1 d. turėjo sumokėti 17 745,21 Eur vaiko išlaikymo periodinėmis išmokomis, bet nurodytu laikotarpiu sumokėjo 26 159,39 Eur, nurodydamas paskirtį „vaiko išlaikymui“. Visą su nurodyta paskirtimi sumokėtą sumą antstolė priskyrė vaiko išlaikymo prievolei ir išlaikymo įsiskolinimui padengti (taikos sutarties 6 punktas) ir įvertino, kad yra 8414,18 Eur permoka, neatsižvelgdama į tai, kad skolininkas nurodydavo paskirtį „vaiko išlaikymui“, pervesdamas didesnes sumas nei tik suėjusio termino įmokos, ir turėjo kitų skolų išieškotojai, kurių terminas buvo suėjęs, o kreditorė (išieškotoja, pareiškėja nagrinėjamoje byloje) nesutiko ir nesutinka su išlaikymo įmokų įskaitymu į priekį. Vaiko išlaikymo prievolės permoką tokiu atveju yra pagrindas skaičiuoti tik nuo tada, kai buvo sumokėtos kitos skolos, kurių terminai buvo suėję.

29. Civilinėje byloje pagal išieškotojos I. B. prašymą dėl vykdomojo rašto išdavimo įsisteisėjusia Vilniaus apygardos teismo 2018 m. rugsėjo 11 d. nutartimi yra nustatyta, kad visos suinteresuoto asmens R. S. skolos pagal taikos sutarties 5, 6, 8, 9, 16 punktus per laikotarpį nuo 2014 m. gegužės 24 d. iki 2017 m. gegužės 24 d. sudarė 27 571,68 Eur, per tą laikotarpį jis pareiškėjai sumokėjo 27 970,50 Eur, mokėjimo paskirtį nurodydamas tiek „vaiko išlaikymui“, tiek ir kitą (sąskaitos papildymas ir kt.). Nurodytoje civilinėje byloje taip pat nustatyta, kad pareiškėjos ir suinteresuoto asmens susitarimas padidinti išlaikymą vaikui nuo 347,54 Eur iki 600 Eur nėra teismo patvirtintas, taip pat nenustatyta šalių susitarimo dėl savanoriško išieškotojos lizingo dengimo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-37-916/2019).

30. Atsižvelgiant į suėjusius skolų mokėjimo terminus, įmokų paskirstymą pagal CK 6.55 straipsnio 1 dalį, 2017 m. gegužės 24 d. skolininko atliktų įmokų suma viršijo suėjusio termino skolų sumą 398,82 Eur, t. y. šiek tiek daugiau nei vieno mėnesio periodinė vaiko išlaikymo išmoka.

31. Pareiškėja, pateikdama antstolei vykdomąjį dokumentą, nurodė, kad yra išlaikymo skola už 4 mėnesius iki 2017 m. liepos 1 d. Antstolė, 2017 m. rugsėjo 25 d. patvarkymu netenkindama pareiškėjos skundo nepagrįstai, netinkamai taikydama įmokų paskirstymą reglamentuojančias teisės normas, konstatavo esant 8414,18 Eur permoką. Atkreiptinas dėmesys, kad byloje yra duomenų apie kitus, teismų neįvertintus suinteresuoto asmens R. S. atliktus mokėjimus iki antstolės patvarkymo priėmimo. Kadangi patvarkymu buvo atlikti skaičiavimai ir

spręsta dėl išlaikymo neišieškojimo, tai turi būti įvertinti visi iki to momento atlikti mokėjimai ir pagal juos sprendžiama, ar buvo išlaikymo permoka ir pagrindas pradėti priverstinį išieškojimą antstolės patvarkymo priėmimo metu.

32. Teisėjų kolegija daro išvadą, kad antstolė ir teismai netinkamai taikė *CPK 654* straipsnį, *CK 6.55* straipsnį, nustatydami vaiko išlaikymo permoką, perskaičiavimo ir sprendimų priėmimo metu nenustatė visų teisiškai reikšmingų faktinių aplinkybių, todėl yra pagrindo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir bylą perduoti nagrinėti iš naujo (*CPK 359* straipsnio 1 dalies 5 punktą). Iš naujo nagrinėsiantis bylą teismas turėtų *CK 6.55* straipsnio pagrindu įvertinti suinteresuoto asmens R. S. atliktus mokėjimus ir spręsti dėl pagrindo priverstiniam vykdymui buvimo (*CPK 362* straipsnio 2 dalis).

33. Kasaciniame skunde išdėstyti faktiniai argumentai dėl pareiškėjos ir suinteresuoto asmens gyvenimo kartu nesudaro kasacinio nagrinėjimo dalyko, todėl teisėjų kolegija neturi pagrindo dėl jų pasisakyti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

34. Pareiškėja ir suinteresuotas asmuo R. S. prašo priteisti bylinėjimosi išlaidų, turėtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

35. Pagal bendrąją taisyklę ypatingosios teisenos bylose bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos (*CPK 443* straipsnio 6 dalis). Tačiau jeigu dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi yra skirtingas arba jų interesai yra priešingi, teismas turi diskreciją spręsti dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo šalims arba priteisti jas iš asmens, kurio pareiškimas atmetas.

36. Bylą perdavus nagrinėti iš naujo, kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliekamas spręsti iš naujo bylą nagrinėsiančiam teismui.

37. Kasacinis teismas patyrė 11,52 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 13 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso* 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Panaikinti Kauno apygardos teismo 2018 m. gegužės 30 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Kauno apygardos teismui.

Atsisakyti priimti pareiškėjos I. B. 2019 m. sausio 15 d. rašytinius paaiškinimus.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejevski

Algis Norkūnas

Dalia Vasarienė

Paminėta tekste:

Bylos:

3K-3-37-916/2019 Dėl įrodymų vertinimą reglamentuojančių proceso teisės normų taikymo sprendžiant dėl taikos sutartimi tarp sutuoktinių prisiimtų tarpusavio įsipareigojimų vykdymo, vykdomojo rašto dėl

Teisės aktai:

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šeštoji knyga. Prievolių teisė

6.55 str. Įmokų paskirstymas, kai yra kelios skolos

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Trečioji knyga. Šeimos teisė

3.3 str. Šeimos santykių teisinio reglamentavimo principai

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

185 str. Įrodymų įvertinimas

187 str. Faktų pripažinimas

350 str. Kasacinio skundo priėmimo tvarka

353 str. Bylos nagrinėjimo ribos

359 str. Kasacinio teismo teisės

362 str. Kasacinio teismo nutarties įsiteisėjimas ir privalomumas

443 str. Ypatingosios teisenos bylų nagrinėjimo ypatybės

510 str. Skundo dėl antstolių veiksmų padavimas

654 str. Pirminiai vykdomieji veiksmai

754 str. Reikalavimų patenkinimo eilė

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos

1.5 str. Teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų taikymas

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas

3 str. Antstolių veiklos principai

22 str. Antstolio teisė gauti informaciją